

POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
Enschedesestraat 51

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM
28 mei 2025

ONS KENMERK
2500016127

BEHANDELD DOOR
F Bouwmeester

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

DOORKIESNUMMER
06 - 51 27 48 46

ONDERWERP
Ontwerp-beleidsvisie Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Geachte leden van de Raad,

Vrijdag 23 mei jl. hebben we u per mail kort geïnformeerd over de inhoud van de door het kabinet vastgestelde ontwerp-beleidsvisie 'Nationaal Programma Ruimte voor Defensie'. In deze brief informeren we u formeel en geven we meer duiding aan de keuzes in de ontwerp-beleidsvisie. U kunt de ontwerp-beleidsvisie en de onderliggende planMER-stukken vinden via www.defensie.nl/onderwerpen/ruimte-voor-defensie.

Samenvatting

De belangrijkste conclusies van de vastgestelde ontwerp-beleidsvisie zijn voor Enschede:

- Defensie gaat geen jachtvliegtuigen stationeren op Twente Airport. Daar hebben we samen met de provincie en omliggende gemeenten hard voor gestreden.
- Defensie wijst nu geen contingency locations (nood-/uitwijkvluchthavens) aan. Twente Airport was daarvoor in beeld, samen met andere civiele en militaire vluchthavens. Onduidelijk is of Defensie op een later moment wel contingency vluchthavens gaat aanwijzen.
- De voorkeursvariant voor het laagvlieggebied voor helikopters in Twente, Salland en de Achterhoek wijkt af van het oorspronkelijke zoekgebied. Daardoor overlapt het aan de noordkant met (een deel van) het buitengebied in Enschede-Zuid en Enschede-West.

Wij gaan op korte termijn met de volgende zaken aan de slag:

- Wij onderzoeken de impact van de vergroting van het laagvlieggebied voor helikopters.
- De zienswijzeprocedure is op 28 mei 2025 gestart en beslaat een periode van zes weken. We gaan een zienswijze voorbereiden en leggen die ter vaststelling aan u voor.

1 Er komen geen jachtvliegtuigen naar Twente Airport

Defensie onderzocht het afgelopen jaar of Twente Airport geschikt is zijn voor verschillende nieuwe functies, als gevolg van de uitbreiding en versterking van de Nederlandse krijgsmacht. In onze brief van 17 december 2024 hebben we u geïnformeerd dat Twente Airport na de eerste beoordeling van de planMER-resultaten nog in beeld was voor 1.150 sorties (een sortie is een start en een landing) met jachtvliegtuigen.

Voorts was Twente Airport, samen met de andere civiele en enkele militaire vliegvelden nog steeds in beeld voor gebruik als reserveluchthaven. Tenslotte was Twente Airport door Defensie inmiddels geschikt bevonden voor vluchten met cargodrones, mede gezien de kennispositie in Twente op het gebied van onbemande systemen.

In de ontwerp-beleidsvisie staat voor Twente Airport het volgende:

- Twente Airport is geen voorkeurslocatie geworden voor 1.150 sorties met jachtvliegtuigen. Het kabinet kiest voor één locatie voor alle extra (2.300) sorties met jachtvliegtuigen: Lelystad Airport.
- De ambities inzake de vluchten met cargodrones zijn ongewijzigd gebleven. Twente Airport is beoogd voor een corridor voor vluchten met cargodrones.

Er is behoefte aan 'contingency locations' voor spreiding van vliegtuigen in tijden van crisis. In de planMER heeft Defensie daarvoor vier luchthavens onderzocht: Groningen Airport Eelde, Woensdrecht, de Peel en Twente Airport. De ontwerp-beleidsvisie bevat op dit moment geen keuzes op dat punt. In een ambtelijke toelichting op de ontwerp-beleidsvisie en kort voor de besluitvorming in het kabinet, heeft Defensie daarover het volgende aangegeven:

- Het kabinet wijst in vredetijd geen contingency locations aan.
- Alle civiele vliegvelden vormen voor Defensie 'strategische assets voor de toekomst'.

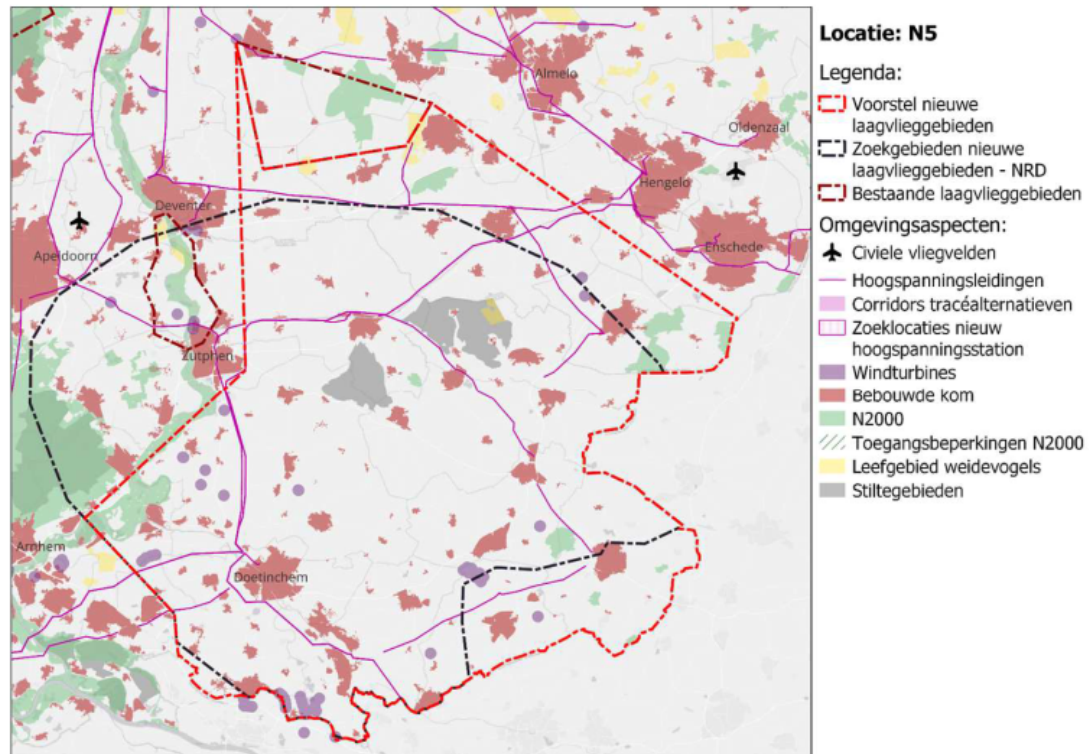
U kunt alle stukken over dit onderwerp vinden via deze link: [Downloads ruimte voor Defensie | Ruimte voor Defensie | Defensie.nl](#).

2. Het laagvlieggebied in Oost-Nederland voor helikopters overlapt voor een deel ons grondgebied en dat is nieuw.

Hierover het volgende:

- Het oorspronkelijke zoekgebied voor het laagvlieggebied in Oost-Nederland stopte voor onze gemeentegrens. In de ontwerp-beleidsvisie is de noordoostelijke grens van dat gebied verschoven. Daardoor krijgt een klein deel van ons grondgebied (af en toe) te maken met laagvliegende helikopters.
- In bijlage AXI - Deelrapport behoefte XI - Laagvlieggebieden helikopters bij de ontwerp-beleidsvisie staat op pagina 72 een kaartje van het laagvlieggebied in Oost-Nederland (zie volgende pagina): de zwarte stippellijn geeft de begrenzing aan van het oorspronkelijke zoekgebied. De rode stippellijn is de begrenzing van het voorkeursalternatief van Defensie.

Figuur 1: laagvlieggebied Helikopters in de ontwerp-beleidsvisie 'Ruimte voor Defensie'

- De omvang van het hele gebied is 1.869 vierkante kilometer. Ongeveer een derde deel van het gebied valt af (dat betreft de bebouwde kom met een buffer van 600 meter).
- Het gebied beslaat netto 1.350 vierkante kilometer. In de ontwerp-beleidsvisie staat op pagina 41 dat het voor dit gebied om maximaal 500 uren laagvliegen per jaar gaat.

3 Onze reflectie op de keuzes in de ontwerp-beleidsvisie voor Enschede

3.1 Over de keuze inzake jachtvliegtuigen op Twente Airport

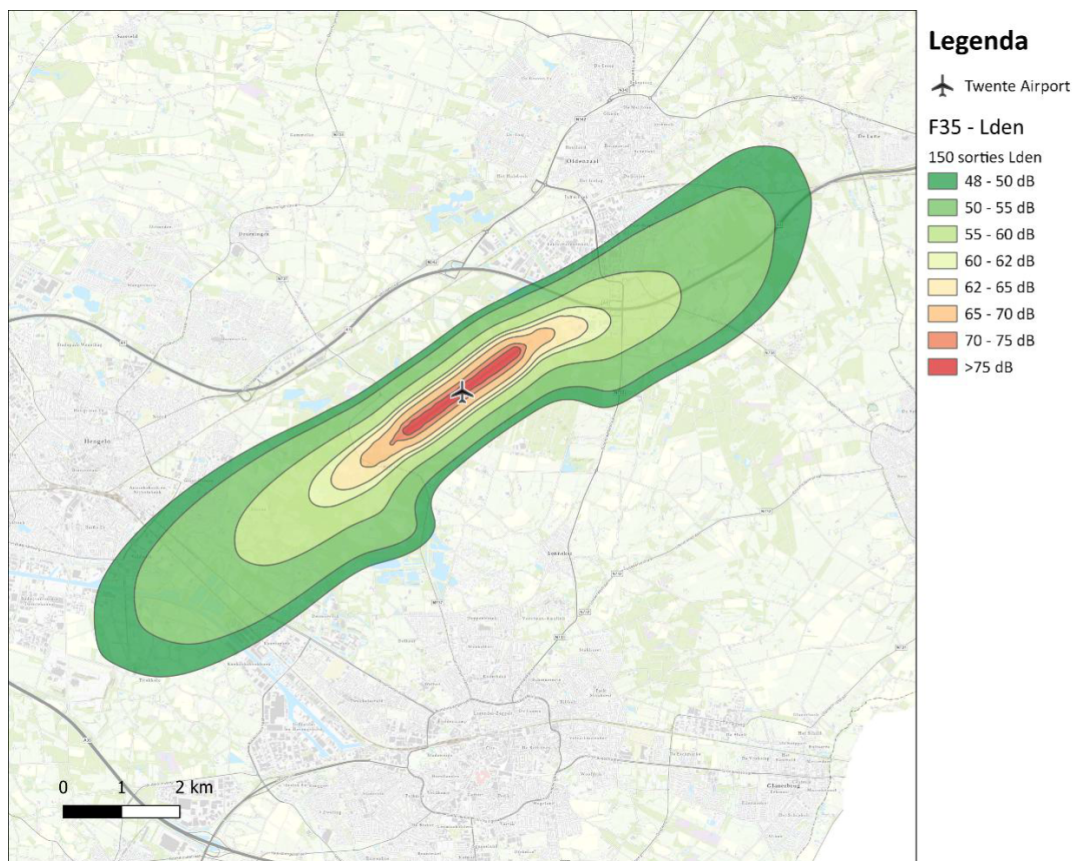
We hebben in diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen, samen met de meest betrokken gemeenten en de provincie Overijssel, bij Defensie benadrukt dat de komst van jachtvliegtuigen naar Twente Airport onverstandig is. Vanwege de impact van het geluid van deze toestellen betekent dit voor een groot deel het einde van de verstedelijkingsstrategie Twente; een strategie waar we al enige tijd hard aan werken. Dat doen we samen met de andere betrokken gemeenten, de provincie Overijssel en de ministeries van Vro en EZ.

We zien onze stellingname en met Defensie gedeelde informatie, feiten en getallen terug in de in de planMER-onderzoeken en in keuzes in de ontwerp-beleidsvisie. Onze gezamenlijke inzet om de komst van jachtvliegtuigen naar Twente Airport te voorkomen is effectief geweest en daar zijn we blij mee.

3.2 Over de keuze inzake het niet aanwijzen van contingency locations (CL's. dit zijn uitwijk-/noodluchthavens

In de ontwerp-beleidsvisie staat dat het toevoegen van CL's geen onderdeel uitmaakt van het voorkeursalternatief (Lelystad Airport). Deze keuze geen CL's aan te zijn kwam vlak voor de afronding van de ontwerp-beleidsvisie tot stand.

In het achterliggende planMER-rapport (Deel B - Perspectieven en trechtering naar een Voorkeurspakket) lezen we wat de geluids- en andere effecten zijn van zo'n CL-functie voor de vier luchthavens die daarvoor in beeld waren. Zo lezen we op pagina 226 dat aanpassing van de geluidscontouren van Twente Airport nodig zou zijn geweest om deze CL-functie mogelijk te maken. In bijlage B13 (Nadere analyse Behoeft VIII - Ruimtebeslag jachtvliegtuigen) laat Defensie een kaart zien van de geluidscontouren van het toevoegen van een CL-functie op Twente Airport. Dit op basis van 150 sorties (een sortie is een start en landing) met jachtvliegtuigen per jaar.

Figuur: Geluidscontouren 150 sorties op Twente Airport vanaf 48dB

Uit de kaart blijkt dat toevoeging van 150 sorties met F35-jachtvliegtuigen op Twente Airport ernstige geluidshinder veroorzaakt. Dat geldt voor een gebied dat zich uitstrekt van Oldenzaal (Berghuizen Zuid) tot en met Kennispark, Tweekelo en een deel van Hengelo. Een functie als CL op Twente Airport zou dus ook de realisatie van een deel van de verstedelijkingsopgave in de SHE (ten westen van de Grolsch Veste) onmogelijk maken.

3.3 Over de keuze het laagvlieggebied voor helikopters te vergroten tot en met een deel van het Enschedees grondgebied

Enschede was niet in beeld als onderdeel van het laagvlieggebied voor helikopters. Onze inwoners en wij zijn dus niet in staat geweest daarop, sinds de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (december 2023), te reageren. We begrijpen dat Defensie lopende het proces tot afwijkende gebieden kan komen, maar vinden dit in de basis niet passend bij een zorgvuldig en transparant besluitvormingsproces.

We hebben via stadsdeelmanagement-Zuid en -West de betrokkenen direct geïnformeerd over deze nieuwe ontwikkeling. Wij onderzoeken de impact van de wijziging van dit laagvlieggebied en komen daar bij u op terug in de afwegingen over het indienen van een zienswijze.

3.4 Naar meer partnerschap met Defensie

Twente Airport heeft in de ontwerp-beleidsvisie beperkt meerwaarde voor de uitbreidingsopgave van Defensie. De luchthaven wordt wel onderdeel van de corridor met Deelen voor vluchten met vrachtdrones, in het kader van kennisuitwisseling en -ontwikkeling. Daarmee bevestigt Defensie 1) de unieke kwaliteiten van Twente Airport voor testen en experimenteren met onbemande systemen en 2) de Twentse kennispositie op dit punt.

Tegelijkertijd heeft Defensie in een ambtelijk overleg aangegeven dat alle civiele luchthavens in Nederland 'strategische assets' zijn. Wij leiden daaruit af dat Defensie er belang bij heeft dat Twente Airport in goede conditie blijft. Dit voor het geval dat Defensie deze onverhoopt nodig heeft wanneer er sprake is van een militaire conflictsituatie. Een logische vervolgstap is om samen met de provincie te onderzoeken hoe we met Defensie kunnen samenwerken, met als doel de beschikbaarheid van Twente Airport te verzekeren, in vredetijd én als er sprake is van een militair conflict.

Defensie wil daarnaast structureel gaan samenwerken met kennisinstellingen en het bedrijfsleven aan innovatie en opschaling van productie in de Defensie-industrie. Daartoe heeft Defensie de Defensie Strategie voor Industrie en Innovatie vastgesteld. Voor 2025 heeft ze die vertaald in de Strategische Actieagenda Industrie, Innovatie en Kennis – Defensie (STRAIK – Defensie). Op 3 juli a.s. vindt op initiatief van de provincie Overijssel een Defensie- en industriesymposium plaats met als doel de basis te leggen voor langjarige samenwerking tussen kennisinstellingen, de industrie in Oost-Nederland, Defensie en andere overheden aan een sterke en voortdurend innoverende krijgsmacht. De Twente Board heeft daarin namens onze regio een actieve rol, samen met Oost NL en bedrijven als Thales, Demcon en VDL.

4 De zienswijzeprocedure start 28 mei (en duurt tot en met 9 juli)

Wij bereiden een zienswijze voor op de ontwerp-beleidsvisie 'Nationaal Programma Ruimte voor Defensie'. Deze leggen die ter besluitvorming voor aan uw Raad. In onze bestuurlijke rol als deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling Technology Base bezien we eveneens of we een zienswijze indienen.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de loco-Burgemeester,

(E.A. Smit)

(N. van den Berg)